

Голові разової спеціалізованої
вченої ради
в Національному університеті
«Одеська політехніка»
доктору наук з державного управління,
професору,
Колісніченко Н.М.

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора юридичних наук, доцента, завідувача кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Заслуженого юриста України **Корчак Наталії Миколаївни** на дисертацію **Вербановського Володимира Володимировича** на тему: «Протидія корупційним ризикам в системі публічної служби», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» Міністерства освіти і науки України на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність теми дисертації, зв'язок із науковими програмами, темами

Корупція в Україні міжнародними організаціями та громадянським суспільством вважається серйозною і широко поширеною проблемою. Як свідчать дані Transparency International «Індекс сприйняття корупції» наша держава за минулий рік опустилась у міжнародному рейтингу й зайняла у 2021 році 122 місце серед 180 держав світу з 32 балами із 100. Попри негативну динаміку відзначимо, що показники цього рейтингу вказують на схожу картину протягом тривалого часу. Останнє свідчить про серйозний рівень корупції в Україні. Суттєве значення при цьому набувають питання протидія корупційним ризикам в системі публічної служби, які розглядаються у дисертаційному дослідженні Вербановського В.В.

Необхідно погодитися з автором, який зазначає що серед секторів, у яких присутні високі корупційні ризики, вагоме місце займає система публічної служби. Попри загальну спрямованість останньої на виконання функцій держави та забезпечення громадських інтересів, система публічної

служби, на жаль, допускає можливість реалізації зловживання приватними інтересами публічними службовцями. Наведене обумовлює потребу реалізації відповідних механізмів протидії, що обумовлює потенціювання наукових досліджень за вказаною проблематикою.

Отже, тема наукового дослідження є актуальною, що аргументовано доведено автором у вступі.

Ураховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що тема дисертаційного дослідження Вербановського В.В. «Протидія корупційним ризикам в системі публічної служби» є своєчасною та обумовлена нагальними потребами державотворчої практики щодо осмислення теоретичних і практичних засад протидії корупційним ризикам в системі публічної служби та надані пропозиції щодо напрямів оптимізації зазначеного процесу.

Оформлення дисертації виконано згідно з чинними вимогами та не викликають зауважень. Робота написана науковим стилем, її оформлення відповідає існуючим стандартам, у тексті роботи зроблені необхідні посилання на цитовані джерела. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, базуються на узагальненні достатньої кількості наукової літератури та є логічно взаємопов'язаними. Список використаних джерел налічує 211 найменування (з яких 6 – іноземними мовами).

Достовірність матеріалів дослідження підтверджена в процесі їх апробації на науково-комунікативних заходах.

Обґрунтованість вузлових положень дисертаційного дослідження забезпечується шляхом комплексного використання в дисертаційній роботі теоретичних та емпіричних методів наукових досліджень і охарактеризованих у вступі.

Обрані методи дослідження відповідають визначеній меті та завданням дослідження.

З метою реалізації визначених мети і завдань у процесі дисертаційного дослідження використовувався комплекс взаємодоповнюючих та взаємопов'язаних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, спрямованих на отримання об'єктивних і достовірних результатів.

Ознайомлення зі змістом дисертаційного дослідження В.В. Вербановського дозволяє зробити висновок про логічну послідовність та структурну збалансованість матеріалу.

Так, у *першому розділі* автором Удосконалено концептуальні положення щодо розуміння методології наукових досліджень у сфері

публічного управління

Проведений аналіз наукових досліджень в сфері державного управління та публічного управління дозволив автору даного дисертаційного дослідження розробити періодизацію проблематики досліджень щодо протидії корупційним ризикам в системі публічної служби.

Аналіз досліджень зарубіжного досвіду та його співставлення з українськими науково-прикладними дослідженнями дозволив автору дисертаційного дослідження узагальнити напрями врахування зарубіжного досвіду в наукових дослідженнях та практичній діяльності щодо протидії корупційним ризикам в системі публічної служби

У *другому розділі* удосконалено теоретичні підходи щодо розуміння системи механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні. Також дістали подальшого розвитку напрацьовані теоретико-правовою наукою знання щодо окремих внутрішніх та зовнішніх механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні.

З'ясовано, що стандарти діяльності органів публічної адміністрації у сфері протидії корупційним ризикам відображені в міжнародних документах. Всю сукупність останніх класифіковано на дві групи: загальна та спеціальна. Перша група (загальна) включає міжнародні акти, які спрямовані на формування загальних механізмів доброчесності публічної служби та етичних стандартів поведінки її представників. Друга група (спеціальна) містить в собі міжнародні документи, положення яких безпосередньо спрямовані на вирішення проблематики корупційних ризиків у системі публічної служби.

Охарактеризовано досвід Королівства Нідерландів, Республіки Болгарія, Литовської Республіки, Республіки Молдова, Республіки Казахстан та інших країн світу щодо протидії корупційним ризикам у системі публічної служби. Доведено, що в силу своєрідності правових систем окремої держави, організаційно-правове забезпечення досліджуваної сфери суспільних відносин в кожній країні також є своєрідним і особливим.

Третій розділ присвячено висвітленню шляхів вдосконалення протидії корупційним ризикам в системі публічної служби. Встановлено специфіку реалізації основних принципів стратегії протидії корупції в системі публічної служби на 2020–2024 роки: оптимізації функцій держави та місцевого самоврядування, цифрової трансформації реалізації повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування, створення більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб, забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства.

Запропоновано прогресивні інструменти удосконалення організаційно-правового механізму протидії корупції в системі публічної

служби, зокрема, наголошено на необхідність застосування аутсорсингу, антикорупційного аудиту, ротації кадрів системи публічної служби та вдосконаленні антикорупційного законодавства.

Удосконалено концептуальні положення щодо протидії корупційним ризикам у системі публічної служби. Встановлено, що остання повинна передбачати конкретні механізми у окремих сферах. Зокрема, автором визначено систему корупційних ризиків у оборонній сфері, сфері земельних правовідносин, сфері судової влади, сфері надання адміністративних послуг та сфері місцевого управління. Запропоновано перспективні напрями їхньої мінімізації та усунення.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Достовірність положень, висновків і рекомендацій, представлених у дисертації, не викликає сумнівів з огляду на доцільне, комплексне та результативне використання дисертантом наукової методології. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані автором особисто і характеризуються певною науковою новизною.

Зокрема, можна погодитися з автором щодо віднесення до категорії «*вперше*» результатів комплексного аналізу, зокрема, запропоновано прогресивні інституційні інструменти удосконалення організаційно-правового механізму протидії корупції в системі публічної служби.

Автором удосконалено: концептуальні положення щодо розуміння методології наукових досліджень у сфері публічного управління, зокрема, визначено поняття «методологія дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби» як систему загальнотеоретичних принципів, методологічних підходів і наукових методів, які застосовуються з метою отримання нових та обміркування вже існуючих знань під час наукового дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби; теоретичні підходи щодо розуміння системи механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні; наукові уявлення щодо сутності внутрішніх та зовнішніх механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні;

В рамках наукового дослідження набули подальшого розвитку: структурні елементи категоріального апарату дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби, шляхом надання авторських визначень понять «корупційні ризики в системі публічної служби», «фактор корупційного ризику в системі публічної служби», «управління корупційними ризиками в системі публічної служби», «протидія корупційними ризикам в системі публічної служби»; напрацьовані теоретико-методологічні засади щодо внутрішніх механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні; наукові уявлення щодо своєрідностей щодо таких зовнішніх механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні; концептуальні положення щодо протидії корупційним ризикам у системі публічної служби

у окремих її сферах. перспективні напрями їхньої мінімізації та усунення.

Отже, проведена експертиза дисертації дозволяє зробити висновок про те, що винесені на захист положення мають новизну як у теоретико-науковій, так і у прикладній сфері публічного управління та адміністрування.

4. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Основні наукові положення й результати дисертаційного дослідження висвітлено у 8 наукових публікаціях, зокрема: 4 статті у наукових фахових виданнях України та 1 – у зарубіжному науковому виданні; 3 тез доповідей на вітчизняних і зарубіжних науково-практичних конференціях.

Слід відзначити, що автор у висновках до розділів дає вичерпну інформацію про висвітлення відповідних питань у своїх публікаціях, що полегшує комплексне сприйняття теми.

В опублікованих працях розкрито основні положення дисертації, що становлять наукову новизну і винесені на захист. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 МОН України і надають авторові право публічного захисту дисертації.

Детальний аналіз представленого рукопису дисертації та наукових публікацій дає підстави констатувати ідентичність публікацій і основних положень дисертацій.

5. Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації

У цілому відзначаючи високий науковий рівень виконаного дослідження та позитивні сторони поданої до захисту дисертації, водночас варто вказати на окремі положення дисертаційної роботи, що мають дискусійний характер та спонукають висловити деякі зауваження та побажання. Зокрема:

1. При визначенні та наданні змістовної характеристики методології дослідження недостатню увагу було приділено ролі системного підходу, евристичний потенціал якого не зводиться до окресленої автором сфери, а має більш широке коло гносеологічних можливостей.

2. Автором охарактеризовано досвід Королівства Нідерландів, Республіки Болгарія, Литовської Республіки, Республіки Молдова та Республіки Казахстан та інших країн щодо протидії корупційним ризикам у системі публічної служби. Доведено, що в силу своєрідності правової системи кожної держави, організаційно-правове забезпечення досліджуваної сфери суспільних відносин в кожній країні також є особливим. Водночас,

більш доцільно з методологічної точки зору не описувати досвід різних щодо протидії корупційним ризикам у системі публічної служби, а класифікувати їх на певні групи на основі критерію результативності зниження рівня корупції.

3. Автором запропоновано низка прогресивних інструментів вдосконалення організаційно-правового механізму протидії корупції. Серед них автором вказується на необхідність застосування: аутсорсингу – укладання контракту щодо передачі окремих функцій, що традиційно належать органам державної влади, державним службовцям від державного до приватного сектору з метою підвищення якості надаваних послуг населенню. Водночас, викладене положення потребує подальшого уточнення, опису та більш ґрунтовної аргументації, ніж представлено в дисертаційному дослідженні.

4. Більш доцільним є розкриття сформульованого в дисертації положення про те, як вдосконалити систему корупційних ризиків у сфері земельних правовідносин, оборонній сфері, сфері судової влади, сфері надання адміністративних послуг і сфері місцевого самоврядування та більш змістовно охарактеризувати перспективні напрями мінімізації корупційних ризиків та їх усунення.

Водночас необхідно констатувати, що висловлені зауваження та пропозиції носять здебільшого дискусійний та рекомендаційний характер, а висловлені недоліки і побажання, насамперед, окреслюють можливі перспективні напрями подальшої наукової роботи та творчих пошуків в розробці проблематики дисертаційного дослідження.

6. Загальний висновок

Висловлені зауваження та пропозиції мають в основному рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки та значущості дисертаційної роботи, яка в межах визначеної мети та завдань є цілісним дослідженням актуального завдання щодо запропонованого нового концептуального погляду на протидію корупційним ризикам в системі публічної служби.

Дисертаційна робота Вербановського Володимира Володимировича на тему: «Протидія корупційним ризикам в системі публічної служби» є самостійним та завершеним науковим дослідженням, містить наукові результати, що в сукупності вирішують актуальне наукове завдання, її зміст відповідає галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

На підставі вищезазначеного можна констатувати, що дисертаційна робота В.В. Вербановського характеризується новизною одержаних результатів та висновків, має теоретичну і практичну цінність, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах),

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами) та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор, Вербановський Володимир Володимирович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри публічної політики
Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
Заслужений юрист України

Н. М. Корчак

«___»_____ 2023 р.